

HYLKEDAM

HISTORIEN

FORTALT AF TORBEN EGETOFT

FORORD

Hylkedam er en af Det danske Spejderkorps "gamle" hytter og som sådan fortjener den at få beskrevet sin egen historie. Der findes kun ganske få beretninger om Hylkedam historie, og disse beskæftiger sig især med opførelsen af hytten. Hylkedam er dog meget mere end en hytte.

Jeg kan ikke påstå, at det jeg skriver er den fuldkomne korrekte og endelige version af Hylkedams historie. Derimod er det facts jeg har fundet forskellige steder, samt nogle af de historier, jeg har oplevet eller fået fortalt af andre personer, i årenes løb.

Jeg har anført kildeoplysninger, jeg kender til, bagest i dette hæfte.

Hylkedam er blandt andet et naturområde med en særegen natur, et eldorado for spejdere og andre børn og unge, og så sandelig også et kursussted, hvor en masse ledere i tidens løb har lært, hvordan man laver spændende og inspirerende spejderarbejde.

Jeg håber, at jeg med denne beretning om Hylkedam, kan inspirere andre til at videreføre Hylkedam, med det formål for øje, som det er blevet skabt til: Nemlig at give børn og unge, gode og spændende oplevelser i naturen, og at udvikle og uddanne ledere i Det danske Spejderkorps til dygtigere ledere for vores spejdere.

God fornøjelse

Torben Egetoft

Indholdsfortegnelse

FORORD	1
FORTIDEN	3
Istiden.....	3
Bronzealderen.....	3
DE FØRSTE Beboere.....	3
REnæssancen.....	4
Grevens fejde 1534-36.....	4
1800-tallet.....	6
Landboreformerne.....	7
Udskifning.....	7
fra 1880 til nutid.....	9
Grusgravning.....	9
HYLKEDAM BLIVER TIL	11
Hytten.....	12
Den gamle hytte.....	14
Hylkedams brand.....	18
Den nye hytte.....	20
Udsmykning i hytten.....	21
Andre bygninger på grunden.....	24
Hylkedams stednavne.....	27
Større lejre.....	33
flora og fauna.....	34
Hytteudvalget på Hylkedam.....	34
Inspektører.....	35
Fremtiden.....	36
Kildeangivelser.....	37
Billeder:.....	37

FORTIDEN

Skal man igennem Hylkedams historie er det mest naturlige nok, at tage tingene i den rækkefølge de er sket og vi må derfor meget langt tilbage i tiden.

ISTIDEN

Hylkedam ligger i et område der nu kaldes for Lunge Bjerge. Oversat til nudansk betyder det lynbjergene. Hele området er opstået under den sidste istid.

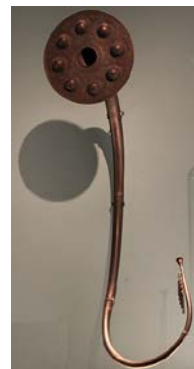
For cirka 25.000 år siden strakte isen sig hen over Fyn. Hen over Hylkedams område lå der en kraftig fast isskorpe, dødis. Isen kom fra det Ung baltiske Fremstød, idet isen kom fra de Baltiske lande. Lige nord for, og tæt op ad isskorpen lå der en hurtigt smeltende gletsjer, som igennem årene efterlod en meget stor mængde sand og grus. Faktisk strækker denne grusbanke sig helt fra Tommerup, over Årup, til Hylkedam og endnu længere.

Hele Hylkedams område er altså en grusbanke dannet for ca. 25.000 år siden og indeholder masser af grus og sand som kan bruges til veje, broer og andet byggeri. Dette giver området sin karakteristiske flora og fauna, som man endnu kan se i dag.

BRONZEALDEREN

DE FØRSTE BEBOERE

Den første beboelse man kan finde spor af, i nærheden af Hylkedam, stammer fra Bronzealderen (ca. 3 – 4000 år tilbage i tiden). Ganske tæt ved Hylke sø, kan man se en samling kæmpestore høje. Fra den højeste af højene ved Hylke Sø kan man se

helt ud over Wedellsborgområdet, over Lillebælt og i det fjerne Jylland.

Bronzealderens høje mener man havde to formål. For det første skal man tænke på, at der ikke fandtes veje dengang og det kunne være vanskeligt at holde øje med, hvem der kom til bopladsen. Derfor kunne man, ved at være højt placeret, bedre opdage fjendtligsindede, der nærmede sig. Samtidig var det også nemmere at slå en fjende, der skulle bruge kræfter på at bevæge sig opad under kamp.

Højene blev også brugt til begravelsesplads og man har i grave nær Hylkedam, fundet nåle fra beklædning og rester af et bronzesværd. Man har endog fundet et par lurer i en grav nogle kilometer nord for Hylkedam.

Har man lyst til at se bronzealderhøjene ved Hylke sø, kan man komme ind til dem fra den offentlige vej, i vejkrydset hvor Hylkedamvej støder til Assens – Middelfart landevejen. Er man gående kan man også komme derhen ad skovvejene men husk at overholde reglerne for adgang.

RENÆSSANCEN

GREVENS FEJDE 1534-36

Den næste periode der er kendte historiske oplysninger om, er fra Grevens fejde.

Grevens Fejde er Danmarks, hidtil sidste borgerkrig. Krigen var både en kamp mellem bønder og adel, men også en krig om religion.

Forhistorien

Kongen, Frederik 1. døde i 1533. Det danske rigsråd kunne ikke blive enige om hvem der skulle være den nye konge. Årsagen var, at

Frederiks ældste søn, hertug Christian af Slesvig-Holsten, var protestantisk, og katolikerne i Danmark kunne ikke støtte valget af ham, mens protestanterne i rigsrådet gerne ville have ham som konge.

Der var dog en anden mulighed, Christian 2. men han var blevet fængslet i 1532 af Frederik 1.

Nogle af dem der ønskede Christian den 2. som konge, lavede en aftale med Lübeck i Tyskland. Lübeck ville have mulighed for bedre handel, og ansatte Grev Christoffer af Oldenburg, som leder af Christian den 2.s tropper og deraf navnet Grevens Fejde.

Grev Christoffer vinder første del af krigen

I juni 1534 erobrede Grev Christoffer både Sjælland, Skåne og Fyn.

Den jyske adel havde i mellemtiden valgt Hertug Christian til konge. Til at lede Christian den 3.'s tropper hyrede de Johan Rantzau fra Holsten.

I løbet af et stykke tid fik Johan Rantzau erobret hele Jylland og også i Skåne gik det skidt for Grevens tropper. Tilbage var nu kun Sjælland og Fyn på Christian den 2.s hænder. Johan Rantzau drog nu mod Fyn.

De fynske oprørere, som for det meste bestod af borgere og bønder, holdt stadig stand, og mens Johan Rantzau var ved at fragte sine tropper over Lillebælt ved Assens, drog Grevens bondehær sydpå for at møde ham.

Under en rast i en dal i Faurskov Bjerge (lige syd for Hylkedam), hvor de holdt hvil for at spise, blev de overrasket af Johan Rantzaus fortropper, og det kom til et stort slag i denne dal. Det kunne være spændende at kunne finde dette sted, for der må helt sikkert ligge spor af deres udstyr og våben i jorden endnu. Nogle dage efter stødte de to hæere sammen lidt længere sydpå, ved Øksnebjerg, hvor Johan Rantzau vandt en overbevisende sejr.

Tilbage var nu kun Sjælland og det vestligste Skåne. Sjælland blev hurtigt indtaget og København blev belejret. Det samme skete for Malmø. Lübeck begyndte fredsforhandlinger med Christian den 3. og der blev sluttet fred i februar 1536. København blev endelig indtaget i juli 1536.

Krigens resultat

Christian den 3. havde nu fået magten i hele landet. De katolske bisper blev fængslet og de oprørske bønder måtte betale store summer for at undgå, at blive halshugget. Mange af dem måtte gå fra deres gårde.

I forbindelse med krigen indførtes Reformationen og Danmark blev protestantisk. Christian den 2. måtte blive i sit fængsel på Sønderborg slot, indtil han døde i 1559. Men det er jo en anden historie.

1800-TALLET

I de næste mange århundreder lå området hen, og først i 1811 kan vi se på et kort, at området er delt op i større parceller. Vejen fra Gelsted går gennem Blå Månes Dal og ned forbi, hvor vi nu har parkeringsplads. Nord for Blå Månes Dal er der kun mark eller skov. Hvad det er, fremgår ikke af kortet.

De næste spor af beboere på Hylkedam kan man se på et kort fra 1849 som er tiden lige efter landboreformerne.

LANDBOREFORMERNE

Landboreformerne er en hel række af nye regler og love, der blev indført fra midten af 1700-tallet og indtil omkring 1800.

Årsagen var, at bønderne i denne periode var meget afhængige af den herremand, der ejede jorden, bonden boede på. Foruden at bonden skulle dyrke sin egen jord, som bestod af en masse små parceller rundt om på herregårdens jord, skulle han også udføre det såkaldte hoveriarbejde for herregården.

Desværre var hoveriet blevet så omfattende, at bønderne ikke havde tid til at dyrke deres egen jord, og de kunne derfor ikke skaffe nok korn til dyrkningsafgiften, til herremanden. Samtidig var dyrkningsmetoderne heller ikke udviklet godt nok, til at herregårdens jorder selv kunne give indtægter nok.

Det var derfor nødvendigt at gøre landbruget mere effektivt.

Stavnsbåndets ophævelse

I 1788 blev stavnsbåndet ophævet og bønderne kunne frit rejse omkring og tage arbejde hvor der var brug for dem. Men de sidste fæstebønder som skulle udføre hoveri for herregårdene blev først frigivet i løbet af begyndelsen af 1800 årene.

Udskiftning

Bønderne boede på den tid i små landsbyer, men havde deres jorder mange forskellige steder. Ideen med udskiftningen, var at samle hver enkelt gårds jorder ved gården, så der ikke skulle bruges så meget tid, til at transportere sig selv og redskaber, til de forskellige agre.

Måden at gøre det på, kunne være som stjerneudskiftning, hvor den enkelte gårds jorder, strakte sig ud fra landsbyen i stjerneform. Det gav meget lange og smalle agre, især hvor der var mange gårde i landsbyen. For at hindre dette kunne man flytte enkelte gårde. De kom

til at ligge uden for byen, men tæt på det område hvor de fik tildelt jord.

Spor af udskiftningen på Hylkedam

Det var ikke alle steder det var lige populært, at få udskiftet sin jord, eller flytte ud af landsbyens trygge rammer. Hvordan det har været for de 24 husmænd, der blev flyttet ud hvor Hylkedam ligger i dag, er ikke godt at vide, men det har nok ikke været særlig rart at blive tvunget til at flytte ud i det, vi kender som en grusgrav med meget dårlig jord, og svær at dyrke.

På et kort fra 1849 kan man se at de 24 små husmandsbrug har ligget på rad og række fra den store vej "Hylkedamvej", og til den sydlige grænse på Hylkedams område.

Hvor beboerne er kommet fra vides ikke, men et godt bud kunne være, at det var mindre husmænd fra Wedellsborg Gods.

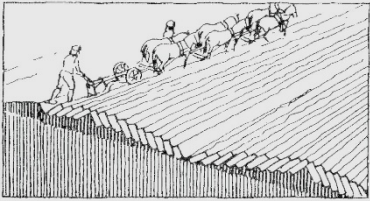
Da der stadig er spor af de højryggede agre må man gå ud fra, at det ikke er lykkedes alle bønderne, at opdyrke jorden efter nyere dyrkningsmetoder, men at de stadig brugte de gamle.

Højryggede agre

Højryggede agre er opstået ved pløjning med fortidens plove. I perioden fra ca. år 1000 til ca. 1850, benyttede man sig af en muldfjælsplov, som trukket af okser eller heste, skulle vende jorden for at gøre den klar til såning. Denne plov er meget tung og det var derfor bedst, hvis man kunne trække lange plovfurer, da man så ikke skulle

vende ploven så tit. På denne måde vendte man hele tiden jorden op mod det samme punkt på ageren, og derved fik man lavet det vi kalder rygge og rener. På Hylkedam vil du kunne se højryggede agre, der strækker sig fra Blå Månes dal og helt ned til den sydligste grænse. De er særligt tydelige på Gilwellmarken, lige uden for hytten.

Årsagen til at man pløjede på denne måde var at man fik lavet dræn på ageren idet renerne kunne fungere som afvandingsgrøft i fugtigt vejr. Det kan man også se ved at agrene som regel går fra bakketoppe og ned i

dalene. Det er også vigtigt for mængden af afgrøder, at man uanset vejret er sikker på en god høst.

Det kunne opfyldes ved at kornet groede godt på toppen af ageren i fugtige perioder og omvendt, bedst i renen i tørre perioder. Man var således ret sikker på en nogenlunde høst uanset vejret.

De højryggede agre er årsag til at store dele af Hylkedam og skoven omkring er fredet.

FRA 1880 TIL NUTID

GRUSGRAVNING

Efter 1881 begyndte så den næste ændring af naturen. En del af husmændene blev flyttet til andre steder, nogle af husene blev endda brændt, men et af husmandsstederne fra Hørkær, som er nabo til Hylkedam, blev dog reddet og det står nu i "Den Fynske Landsby", hvor man kan se hvordan de boede dengang.

Når man ser på et gammelt kort, blev det nuværende Hylkedam udlagt til grusgravning. Der blev bygget tipvognsbaner i området og i flere år var især den nordlige del af Hylkedam, under stærk forvandling på grund af grusgravningen.

Når man kommer til Hylkedam kan man faktisk godt se resterne af disse tipvognsbaner, idet vejen ned mod Nordporten er det gamle tipvognsspor. Det deler sig lige uden for Nordporten og fortsætter også ind på selve grunden. Det kan man blandt andet se ved Roverdrevet, hvor der også er et stykke af tipvognsdæmningen tilbage.

Det meste grus blev på denne tid gravet op ved håndkraft. Vi er på Hylkedam i besiddelse af et foto fra 1911, hvor man kan se en række arbejdere med hver sin skovl, stå foran tipvognstogets lokomotiv.

Grusgravningen fortsatte i mange år, og sænkemasserne i den gamle Lillebæltsbro er blandt andet bygget, ved hjælp af sand fra Hylkedam. Den gamle Lillebæltsbro blev indviet i 1935.

Man kan også selv se at området har været brugt til grusgravning, idet Prærien må antages at have været lige så højt som Falkebjerg er i dag. Man kan også se de store udgravninger ved vores lejrpladser, Grusgraven og Ved pumpen, som ligger endnu lavere end Prærien.

Det grus der ikke kunne bruges, er lagt til side i området mellem Helvedesslugten og Blå Månes Dal. Gruset er lagt i tilfældige bunker

og området er meget spændende at bevæge sig igennem. Der er meget tæt bevoksning med dybe slugter, der slynger sig igennem landskabet, så man aldrig ved i hvilken retning man bevæger sig.

Derimod er området fra Blå Månes Dal og sydpå, ned forbi hytten ikke præget af grusgravning, for her ligger de gamle højryggede agre.

HYLKEDAM BLIVER TIL

Under krigen og i slutningen af fyrrerne var Gilwellhytten på Storedam ved at blive for lille. Der skulle afholdes for mange kurser og der tilmeldte sig flere og flere kursister. Man diskuterede i denne periode jævnligt, hvordan man kunne løse problemet.

Men allerede før dette, havde man også i Fyns Distrikt, diskuteret muligheden for at få et fynsk førertræningscenter, så man selv kunne uddanne sine førere. Resultatet blev, at førerne skulle være på udkig efter et egnet sted, der var mulighed for at købe.

I 1942 gik den daværende Distriktschef for Fyns Distrikt, Svend Buhl, og hans hustru, en vandretur gennem ådalen ved Brænde Å. Mod vest over Rokkebjerg, forbi Møllerknappe og Kerte Kirke, og gennem Wedellsborgskovene.

Undervejs kommer de pludselig ud af skoven og ser et temmelig forsømt område i skovens udkant. Det er en gammel grusgrav, hvor der

ikke rigtig er blevet plantet skov endnu, så området ligger vildt hen og er nu ved at forvandle sig til hede, skov og overdrev.

Men da det er et spændende område og de kan se, at det kan blive alle tiders terræn for spejdere, bliver de enige om, at de vil forsøge at købe området.

I 1945 gik spejderførerne Svend Buhl, Erik Duch og Carl Gimbel, så for alvor i gang med at undersøge mulighederne. Det lykkedes at få et stykke af grusgraven, som stadig var ejet af Statsbanerne. Nu startede så arbejdet med at få opført en hytte på grunden. Men man ville jo også gerne have endnu et stykke med, som stødte op til Wedellsborgskovene. Det lykkedes ved forhandling med flere tidligere ejere, der havde tilbagekøbsret til området, at få et stykke af grunden købt, mod at 2 af ejerne fik græsningsret til deres kreaturer på området. Det endte med at man havde ca. 20 Ha jord. Hele grunden blev købt for 11.000 kr.

HYTTEN

Man skulle jo også gerne have bygget en hytte og fik arkitekt Ejvind Draiby (1910-1996) til at tegne den. Undervejs havde man fået tilladelse til at købe 500 stk. telefonpæle som havde været brugt af tyskerne under 2. verdenskrig og hytten blev derfor bygget i "nybyggerstil".

Tegningerne til hytten var klar i efteråret 1946 og nu gjaldt det om at skaffe penge nok til byggeriet. Der skulle samles 25.000 kr. før man overhovedet kunne gå i gang.

Ved hjælp af andelsbreve fik man samlet 15.000 kr. Disse var trykt som et lille hæfte og blev solgt til alle interesserede, eller dem man kunne få gjort interesserede, og fra Fyens Stifts Sparekasse lykkedes det at få 10.000 kr. som byggelån. Da pengene nu var i hus, kunne byggeriet gå i gang.

I mellemtiden var korpset blevet så interesseret i projektet, at de gav 8.000 kr. plus løfte om mere, hvis det blev nødvendigt. Ligeså fik man 10.000 kr. fra Sct. Georgsgilderne i Odense til inventar.

Hytten blev bygget af førere og rovere, der søndag efter søndag i et helt år, arbejdede sammen med de lokale håndværkere, der havde påtaget sig de specielle og vanskeligere håndværksopgaver.

De første kurser blev allerede holdt i løbet af 1947, selv om hytten ikke på dette tidspunkt stod helt færdig. Billedet viser hytten under opførelse mens der afholdes en tropsrådsturnering for Odense Division.

Men endelig, den 9. november 1947 var hytten færdig, og ved en indvielsesfest blev hytten skænket til Det Danske Spejderkorps af Fyens Distrikt.

På grund af pladsproblemerne på Storedam i slutningen af 1940'erne, hvor man igennem næsten 20 år havde afholdt Korpsets Gilwellkurser, besluttede instruktørteamet på Gilwellkurserne, at man ville flytte til Hylkedam. Man havde jo her fået en ny og større hytte med et stort og spændende terræn. Det første Gilwellkursus blev afholdt i 1956.

I forbindelse med flytningen af Gilwellkursus til Hylkedam, ville man flytte de traditioner med, der var blevet oparbejdet på Storedam og

dette lykkedes så godt, at der endnu i dag findes særlige lejrpladser til Gilwelltroppens patruljer på Hylkedam, og de bruges stadig.

DEN GAMLE HYTTE

Uanset om man skal på kursus eller weekendtur til Hylkedam, har man altid en følelse af, at nu er man kommet ud i naturen. Her er frihed og højt til loftet, så man kan gøre noget spændende. Men hvad var det så man mødte når man ankom?

Det første man så, når man kom gående op mod hytten fra parkeringspladsen var, at hytten var opført af store tykke træstammer og foran den, den store "loggia" belagt med flade brune, norske sten og de store granstammer, der var rejst som søjler for at holde stråtaget. Rundt om hjørnet var der endnu en terrasse og her fandt man indgangsdøren.

Forstuen

Indenfor i forstuen var der plads til de besøgendes overtøj, opslag om vigtige ting man skulle huske som gæst. Vi ser forstuen fra "Førerkabinen", instruktørernes lokale på billedet.

Herfra kunne man se døren ind til Akelastuen, som er ligefrem på

billedet. Til venstre er køkkendøren, og den nærmeste dør er døren til "Hønerne", toilettet for damer. Skjult i venstre side er døren til "Hanerne", herrernes toilet.

Når man stod ved døren til Førerkabinen kunne man til højre vælge at gå op ad trappen mod sovesalene. Den sidste

dør i forstuen lå mellem trappen og hoveddøren i højre side og førte ind i Gilwellstuen, som man kunne gå igennem for at komme ud på Loggiaen.

Akelastuen

Her var lokalet indrettet med ulvene, fra Rudyard Kiplings junglebog, som tema. I både Akelastuen og Gilwellstuen var der borde flankeret af 2 bænke og med en taburet for den ene bordende. Der var her i Akelastuen en meget høj kampestensvæg med en pejs. Over kampestensvæggen en overligger med et citat fra junglebogen "Vi er

af et blod du og jeg". Dette blev brugt af Ulveflokkene i Korpset, til at fortælle ulveungerne, at vi alle er ligeværdige. På den modsatte side af lokalet var der vinduer med udsigt ud over Gilwellmarken, og oppe under loftet i

det ene hjørne, en udstoppet kongeørn med en Lomvie i klørerne. Et meget imponerende syn når man kom ind i lokalet. Midt i loftet kunne man følge vindretningen på kompasrosen, der havde forbindelse til vejrhnanen på taget.

Køkkenet

Når man kom fra forstuen og ud i køkkenet, havde man på venstre hånd et bord med to vaske, og til højre det brændefyrede komfur. Ved væggen ud mod bagsiden af hytten, endnu et køkkenbord og en dør ud til gården.

I den første tid skulle man hente vand i brønden, der befandt sig i kælderens lige under køkkenet og der var derfor en lem i køkkengulvet, hvor man kunne sænke spanden ned i brønden. Senere blev der dog installeret en elektrisk pumpe, til at hente vandet op med, men lemmen var der stadig. Der er nu tilslutning til det nærliggende Lunghøj Vandværk og vandet er derfor af almindelig drikkevandskvalitet som vi kender det i resten af Danmark. Der var kun koldt vand i hytten.

Hønerne

Dette var bade- og toiletrummet for kvinder og mindre børn. Her var to toiletter, en håndvask og en kold bruser. Der var bænke langs væggen og knager så man kunne opbevare sit vaskegrej mens man opholdt sig på Hylkedam.

Hanerne

Dette var det samme som Hønerne, men bare for mænd og drenge. Her var de samme faciliteter som på Hønerne, men det var lidt større og havde ekstra håndvaske. Begge steder var der bænke med blikvaskefade, så flere kunne soignere sig samtidig.

Førerkabinen

I dette rum var der opsat bænke på de to sider af et langt bord, som ud mod midten af lokalet havde 5 – 6 stole stående, med spejderliljen monteret på ryglænet.

I hjørnet af lokalet en brændeovn og i modsatte hjørne en reol med Korpsets ”lærebøger”, diverse opslagsværker m.m. På væggen var der opsat tapet med

junglemotiv. Førerkabinen var kun beregnet til Korpsets kurser og kunne ikke lejes af almindelige grupper. Samtidig var der heller ikke adgang for køkkenfolk i Førerkabinen, under kurser. Kun hvis der var særlige forhold vedrørende maden, der skulle aftales. Der var jo hierarki i de gamle dage.

Gilwellstuen

Hyttens største rum med borde og bænke samt taburetter. En stor pejs

hvorpå der var malet en tegning af Sct. Georg og dragen.

Bemærk de udskårne figurer af dyr på den lodrette stolpe ved siden af pejsen. Det er Gilwelltroppens patruljetotems.

På væggene hang diverse tavler med fjer, knob og lignende som man kunne lære af, dog var der på begge sider af døren til Loggiaen billeder fra diverse kurser med alle deltagere fra hvert enkelt.

På billedet ser du en række instruktører sidde og diskutere det næste forløb under et kursus. Yderst til højre Svend Buhl som "fandt" Hylkedam.

Kælderen

I kælderen var der 2 depotrum til opbevaring af madvarer. Der stod nogle borde af terrazzo, da der var meget fugtigt. I det ene af rummene var også brønden med den elektriske pumpe og rørsystemet til hytten ovenpå. I kælderen var der yderligere 2 sammenhængende

rum, hvor alt lejrmateriellet til kurser blev opbevaret. Dog ikke teltene, de blev opbevaret sammen med tovværk, udklædningstøj m.m. i et loftsrum over Loggiaen.

Loggiaen og loftet

I gulvet over Loggiaen var der en lem, hvor igennem telte, tovværk og andet tungere grej blev hejst op og ned. Fra dette rum kunne man

komme ind i "Murmeldyrenes paradeplads" der var den største sovesal med plads til ca. 30 personer. Uden for døren til denne kunne man komme til "Rævehulen" som var den mindste sovesal med plads til 10 - 12 personer, eller gå videre til den anden fløjs sovesal "Syvsovernes

hule". Herfra endnu en dør som førte ud over loftet over Akelastuen men her var det ikke muligt at opholde sig.

HYLKEDAMS BRAND

I oktober 1972 afholdtes der et kursus for patruljeledere på Hylkedam. Et af kursets hovedemner var foto, men selvfølgelig også almindeligt spejderarbejde.

I løbet af kurset sendes deltagerne på hejk, hvor de skal være borte fra Hylkedam i et døgn. Kun 14 ledere fra kursusteamet er tilbage på

Hylkedam, da det den 17. oktober pludselig går op for dem, at der kommer røg op af taget, ved siden af skorstenen.

De får hurtigt ringet 112, så der kan komme hjælp og begynder at hente ting ud af hytten.

Samtidig sættes et par stykker til at fotografere forløbet.

Kort efter ankommer Falck fra Ejby, men de kan hurtigt konstatere at det ikke er muligt at redde Hylkedam. Det kan kun brænde ud under brandfolkernes kontrol.

Spejderne, der hentede ting ud fra Hytten, fik rigtig mange ting med og mange af dem kan endnu ses på Hylkedam eller på Spejdermuseet i København.

Der skulle nu tages stilling til, hvad der skulle ske med Hylkedam, men først skulle der ryddes op på brandtomten.

Man gik i gang med oprydningen, mens Korpsledelse og Spejderfonden samt en teknikergruppe blev udpeget, til at gå i gang med at finde ud af, hvordan en ny hytte skulle se ud. På billedet ser du Svend Buhl, mens han holder en pause i oprydningen. Se også toiletbygningen i baggrunden, der på dette tidspunkt er under opførelse og hvor der er ved at blive lagt tag på.

DEN NYE HYTTE

Den nye hytte blev indviet 3 år efter branden, den 26. oktober 1975. Hytten kostede ca. 1 million, og da man havde ca. 550.000 kr. fra forsikringen på den gamle, skulle man altså lægge lidt til. På indvielsesdagen blev der som sædvanlig, holdt en række takketaler til dem, der havde været involveret i byggeriet.

Selve hytten var bygget som et trelænget træhus, men opdelt i 2 afdelinger, så hytten kunne lejes ud til to grupper på en gang. De to dele var nøjagtig ens, med 1 køkken, 2 toiletter hvoraf det ene havde brusere. 2 soverum med i alt 16 køjer og 1 soverum med 4 køjer. Herudover 10 løse madrasser der kunne lægges på gulvet.

Denne indretning er stadig grundlaget for hyttens indretning i dag, selv om der blev lavet en større ombygning i 1995, hvor hytten ikke længere fandtes brugbar for 2 grupper på en gang. Nu blev foldedøren midt i hytten brugt som runddel på kurser og møder. Det ene køkken blev nedlagt og ombygget til et Grupperum, og et rum til rengøringsmidler m.m.

I den anden ende blev køkkenet ombygget så det blev større og der blev bygget et depotrum til service og madvarer. Soverum og toiletter blev der ikke rørt ved.

Køkkenet blev endnu en gang ombygget i vinteren 2009/2010 så der blev mere arbejdsplads med et ekstra bord, stor ovn, ny kaffemaskine og i det hele taget en anden og forhåbentlig bedre indretning af køkkenet.

Forbedringerne står selvfølgelig stadig på. Senest er der blevet lagt varmesystem med varmevekslere ind. Der er blevet udvidet i det ene soverum og der er planer for flere ændringer. Desværre afhænger sådanne ideer af økonomi før de kan realiseres.

UDSMYKNING I HYTTEN

Det meste af udsmykningen i hytten stammer fra lejre, kurser og møder afholdt af Divisioner, Distrikter, større lejre og Korpset. De fleste af dem er nogle af de ting der blev reddet under branden i den første hytte. Her vil jeg beskrive nogle af de lidt mere kuriøse ting:

"Jensen" – Rød Neger

Er en figur udskåret af et stykke af en træstamme. Figuren er udført af Tommy Leth Larsen som i mange år var instruktør på Gilwellkurser i 1950 – 1960'erne.

Norsk Birkebarkshorn

Det lange smalle signalhorn lavet af birkebarkstrimler er givet som gave ved Hylkedams indvielse i 1948 fra det norske spejderkorps. Der hænger en tilhørende hilsen i Pejsestuen som blev reddet ud af det

brændende Hylkedam. Hornet er senere blevet fjernet under et indbrud.

Barktæppet og den røde tromme

Begge er hjembragt af Torben Wulff.

Trommen er købt i Calcutta i Indien i maj 1951, men er desværre i en lidt dårlig stand efterhånden. Torben deltog i Galathea-ekspeditionen som gennemførtes i 1950 - 52. Ekspeditionen var en jordomsejling, hvorunder der skulle foretages videnskabelige dybhavsundersøgelser. For eksempel fandt man liv i form af nogle søanemoner og andre smådyr, på 10.190 meters dybde i Filipinergraven.

Barktæppet, kaldet Tapa er fra Fiji. Det er fremstillet, ved opblødning og udbankning med en speciel trækølle, af bast fra papirmorbærtræet. Mønstret er senere påmalet med plantefarve. Det er købt i Suva (hovedstaden) under en ekspedition over Stillehavet i 1965 med skibet "Te Vega" der var udsendt af Stanford University i Californien.

Kuduhornet

Kuduhornsløbet blev arrangeret på baggrund af, at Baden-Powell skænkede et Kuduhorn til den danske ledertræning. I hele verden var spejderledere begyndt at tage kurser i ledelse og spejderarbejde samt friluftsliv. Dette initiativ bliver i dag kaldt ledertræningen.

Da kuduhornet kom til Danmark, blev det overrakt til en spejder på Skagens hvide sand, af et postbud. Herefter gik det fra spejderhånd til spejderhånd, hele vejen til Rådhuspladsen i København.

Her stod 500 spejdere klar og løb hver en kilometer med kuduhornet. Hele turen blev tilbagelagt på 2103 min. og 1,5 sek. eller lige over 35 timer. På billedet ser du B-P blæse i kuduhornet på Gilwell Park i 1922.

Kuduhornet er tidligere blevet brugt på Gilwellkurser til at kalde patruljerne sammen. Det originale der er blevet brugt på kurserne og derfor har fået boret et hul til at frembringe lyden gennem, opbevares på Spejdermuseet på Holmen.

Kuduhornet på Hylkedam var et ekstra horn som DDS har fået, men det er desværre også blevet stjålet i forbindelse med tidligere nævnte indbrud.

Zuluperlerne

En kopi af de perler Zuluhøvdingen Dinizulu overrakte B.P. og som blev forlæggert til de perler ledere får overrakt efter bestået Gilwellkursus. Den originale perlekæde var 12 meter lang og bestod af ca. 1000 perler i forskellig størrelse, fra et afrikansk akacietræ.

Trommen (den gamle ost)

Kan kendes på, at der står skrevet på den, at den kommer fra Sankili Clinic i Indien. Sankili er en by på Indiens

østkyst. Trommen er hjembragt af Dronning Margrethe, mens hun var tronfølger, i forbindelse med hendes rejse til østen i 1963.

ANDRE BYGNINGER PÅ GRUNDEN

Laden/Ravnereden

Bag hytten ligger laden med Ravnereden.

Den første lade bestod af en bygning med brændeskur, og bag ved den, et rum hvor der lå rafter til lejrarbejder, sorteret efter længde. Rummet havde låger i væggen, så man kunne få rafterne ud og ind i de rigtige bunker, uden for meget besvær.

Bagest i den anden side, hvor der nu er værksted, lå det udendørs "vaskerum". Et rum hvor den øverste del af væggen ikke var lukket. Der var en række koldt vandshaner og borde langs væggene hvorpå der stod en række blikvaskefade. Forhåbentlig med bunden i vejret, siden sidst de havde været brugt. Så var de nogenlunde rene, når man skulle bruge dem.

I 1959 var den første lade tjenlig til udskiftning og en række skovmænd og Rovere fra Odense begyndte at bygge en ny. Det lykkedes, ved egen kraft, at få fældet alle stammer til bygningen på

grunden og i løbet af mange weekender blev bygningen rejst.

Den nye lade er i øjeblikket ved at blive renoveret men var fra starten

tænkt til at skulle benyttes på næsten samme måde som den forrige. Næmlig med rafteopbevaring i den største del, brændeskur og som noget nyt skulle der ikke længere være udendørs vaskepladser, men derimod et værksted og 2 rum til hytteudvalget.

De 2 rum blev kaldt Ravnereden. Det forreste blev indrettet som opholdsrum med et skab, en brændeovn og et bord hvor udvalget kunne spise. Det bageste rum var installeret med en køkkenafdeling med vask, rindende vand, køleskab og gaskomfur. Resten af rummet blev benyttet som en sovesal hvor der kunne sove op til 10 personer.

Endnu en gang er laden ved at blive renoveret. Der er lavet et overdækket aktivitetsrum hvor der før var rafter. Der er stadig et brændeskur. De resterende kvadratmeter vil blive brugt til værksted og rum for hytteudvalget, som det altid har været.

Skovmandshytten

Der var et ønske om, at man på Hylkedam også kunne tilbyde overnatning for de ældre spejdere, og det blev til at en gruppe skovmænd fra Sorø ville bygge den. De brugte en sommerferie til byggeriet og Skovmandshytten blev færdig i 1958, og indeholdt et stort rum med 4 dobbeltkøjer.

Desværre er den nu i forfald og vi må i hytteudvalget beslutte, hvad der fremover skal ske med den.

Den store toiletbygning

Efter byggeriet af Rafteladen havde hytteudvalget besluttet, at der skulle bygges en toiletbygning, så der var bedre bade- og toiletforhold. Det blev besluttet at den skulle bygges i nærheden af hytten for at lejere både i hytten og på lejrpladserne kunne udnytte den. Men hytten skulle udvalget selv bygge.

Herefter gik udvalget og nogle spejdere fra Odense i gang med at grave grunden ud, støbe og mure huset op. Loftet blev lagt af et professionelt firma, og så kom spærene. Det endte med at det meste af arbejdet blev udført af udvalget, bortset fra det, der krævede diverse tilladelser at udføre.

I mellemtiden brændte den gamle hytte og i forbindelse med oprydningen, lå byggeriet stille i nogle år og blev derfor først færdig i 1975.

Den lille toiletbygning

Ideen med en toiletbygning til lejrpladserne var god nok, men placeringen ved hytten var måske ikke så smart, som man havde håbet på. Det viste sig, at der stadig var brug for en

toiletbygning ved lejrpladserne. Man besluttede nu at der skulle bygges endnu en toiletbygning, denne gang ved Blå Månes Dal. Den kunne nås fra de nærmeste pladser, Blå Månes Dal, Roverdrevet, Helvedesslugten og Prærien.

Bygningen består af et depotrum, samt 2 halvdele til henholdsvis drenge og piger, med hver 2 toiletter, 1 åben kold bruser samt nogle håndvaske. Bygningen stod færdig i 1983.

Falkebo

Falkebo er en patruljehytte, som i 1951 blev vundet af Falkepatruljen, 9. Odense Trop, Sortebrødrene.

Hyttens er Falkepatruljens ejendom, men må benyttes af hele gruppen. Sortebrødrene skal ikke betale leje for hytten, men betaler en årlig afgift for brænde og vand.

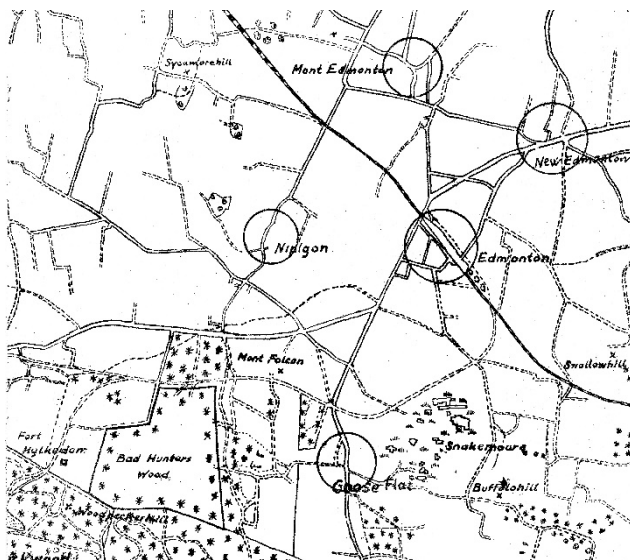

Hyttens er tegnet af en af Falkepatruljens spejders far, H. Skaarenborg og patruljen bestod på tidspunktet for konkurrencen af Jørgen Skaarenborg, Max Gønget, Torben Munk, Kurt Pedersen og Steen Jensen.

HYLKEDAMS STEDNAVNE

I terrænet på Hylkedam findes der mange steder, som har en historie bag sig. For eksempel er de fleste stednavne opstået af bare én aktivitet på Hylkedam. Der har selvfølgelig senere været mange andre forskellige aktiviteter i løbet af årene, men vi skulle måske først se på stednavnene.

Du har måske set på oversigtskortene over Hylkedam, at vi har en del specielle stednavne, til at beskrive de enkelte områder på Hylkedam. Du kan for eksempel opleve, at skulle bo på Prærien eller i Blå Månes Dal, for ikke at tale om Helvedesslugten eller skue ud over Prærien fra de Vestlige

Randbjerge eller Falkebjergene.

Årsagen er at der i 1948 blev afholdt en Landsskovmandsturnering på Hylkedam. Skovmænd var jo de lidt ældre spejdere på 17- 18 år, som i hold på to mand skulle løse en række opgaver, på og omkring Hylkedam. Turneringen var bygget over en historie om det Canadiske ridende politi og hele egnen omkring Hylkedam havde fået Canadiske navne, som for eksempel Fort Knox, Dawson Fall og lignende.

Gilwellmarken og patruljelejrpladserne

Rundt om Gilwellmarken ligger der 7 lejrpladser, opkaldt efter patruljerne i Gilwelltroppen. Det er Spovedalen, Gøgelunden, Skovduehøjen, Tyrefolden, Spætteboet, Ravnekrogen og Uglekløften.

Spejderledere der har gennemført et Gilwellkursus, har efter gammel hævvd, ret til at slå sit telt op på sin patruljes lejrplads, hvorimod ingen andre må ligge i telt på Gilwellmarken, som er det åbne område lige ved hytten. Dette forbud har to formål, idet Gilwellmarken er højryggede agre som er fredede, men også for at arealet nær hytten ikke bliver en teltejr, da området er beregnet som aktivitetsområde for hyttens lejere.

Høje Ild

Er en bålplads fra Landsskovmandsturneringen.

Høje Ild blev i mange år brugt af Gilwelltroppen til det daglige lejrål under kurser. Høje Ild er den største, faste bålplads på Hylkedam, med plads til mere end 60 personer, i en meget lukket og hyggelig del af skoven.

Sydporten

Sydporten blev rejst i begyndelsen af 1947. Den var bygget af træstammer, som var skænket af Wedellsborg Gods. To store tvejer (stammer der er Y-formet) og to overliggere. En todelt bom over vejen spærrede for uvedkommendes kørsel på området.

Hylkedams historie

Sydporten var i mange år den almindelige adgangsvej til Hylkedam, men adgangsretten blev senere omstødt og vi måtte fremover benytte os af vejen gennem Nordporten. Sydporten er blevet Hylkedams vartegn og bruges også i dag som logo, selv om selve porten ikke længere ser ud som dengang.

Nordporten

Nordporten blev ligesom Sydporten rejst i 1947. Det var dengang en høj portal med et stråtag som overligger, i samme stil som hyttens. Den er i tidens løb blevet udskiftet og gjort højere, men er nu kun en bom over vejen, for at holde uvedkommende køretøjer ude. Når man kommer gennem Nordporten vil man, for tiden, se en gulmalet indgangsportal lidt længere inde på grunden. Denne blev bygget til en divisionslejr for Århusianske spejdere for nogle år siden. Overliggeren på denne portal er fjernet for at give plads til høje køretøjer.

Mindestenen

Den 14. september 1947 rejste korpset en mindesten, på 8 tons, til minde om de spejderførere, der satte livet til under besættelsesårene 1940-45. Den 21. september 1947 afholdtes det første Gilwell-gensyn, hvor man samtidig afslørede mindestenen, Ove Holm holdt mindetalen.

Senere har Dronning Ingrid besøgt Hylkedam og Mindestenen.

Akela-stenen

Akela-stenen er en stor sten, der under grusgravningen blev efterladt på toppen af en bakke, nær Gilwellmarken men modsat hytten og tæt på den store mindesten fra 2. verdenskrig, ligger denne temmelig store sten i underskoven. Den er rigtig flot, og faktisk er der en helt speciel historie tilknyttet netop denne sten. Her får du Lauge Elgaards erindring om netop Akela-stenen.

Akela-stenen - År 1948

Den gamle Hylkedam hytte blev taget i brug kort efter 2. verdenskrig, og jeg deltog ret ofte i spejderaktiviteter netop i det skønne område tæt på Gelsted by. Vi tog toget til Gelsted station, og spadserede derefter i samlet flok ud til hytten. Jeg husker også at jeg med det samme blev meget glad for området og naturen derude.

Hylkedams historie

I aktiviteterne ved min første weekend på Hylkedam, var optagelsen af nye ulveunger en vigtig del af programmet. Jeg skulle selv optages i 5. Odense ulveunge flok.

Optagelsen af ulveunger på Hylkedam var dengang en slags ritual, i hvert fald i min flok. Ved den store Akela-sten blev flokken samlet, og de ulveunger, som skulle optages og have deres spejdersnavn, blev så, en efter en, kaldt hen til flokføreren. Vor flokfører hed Magda, kan jeg tydeligt huske. Vore ulvenavne relaterede alle til ulvene i Kiplings "Junglebogen". Mit ulvenavn blev Bingo, en grå bjergulv, og det var jeg da rimelig stolt af.

Skoven

Skoven på Hylkedam er selvfølgelig ikke en urskov i sin oprindelige betydning. Der har i tidens løb været naturlig skov, dyrkede marker, gravet grus og efterfølgende er der opvokset skov igen.

Vi forsøger på Hylkedam at give skoven så vildt et præg som muligt, for at give både flora, fauna og ikke mindst vore lejere så store udfoldelsesmuligheder som muligt.

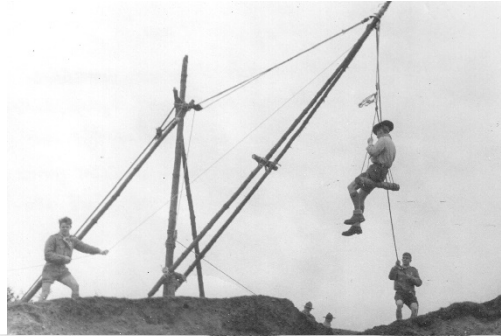
Det skal være spændende at bevæge sig rundt i vildnisset, samtidig med at det skal være muligt at ligge i lejr, spille bold og lave mange andre aktiviteter.

På billedet ser du en patrulje på et Gilwellkursus, der har bygget en kran ud over kanten af grusgraven.

I mange år var skoven en blanding af gran, birk, eg, lyng og store gamle skovfyrretræer. Desværre væltede mange af de største træer i orkanen den 3. december 1993 og endda i flere efterfølgende storme, som også har taget deres del. Siden er områderne hvor de stod, groet op med især Hæg som er svær at holde nede.

I årenes løb har der været afholdt mange kurser, lejre, møder og andre arrangementer.

Uanset vejret er det muligt at komme på Hylkedam. Billedet er fra en lejr i påsken 1965 i kraftigt snevejr.

STØRRE LEJRE

Der har i årenes løb været holdt flere større lejre. Blandt andet "ULV 1970", "ULV 1972". To lejre specielt for bandede ledere i DDS. Her er også blevet holdt Distriktslejre for Fyens Distrikt "Fynbolejr" samt mange andre større lejre.

Der er plads til 500 – 600 deltagere på lejrpladserne og ved naboers hjælp kan vi komme op på 1200 når vi skal være rigtig mange. Det kræver dog en del års forberedelse.

FLORA OG FAUNA

Der er et væld af dyr og planter på Hylkedam. Grunden består af flere naturtyper som blandt andet, hede, skov og overdrev.

Dette giver mulighed for at støde på for eksempel, rådyr, dådyr, ræv, skovmår, husmår, skovmus, husmus, eger, snog, hugorm, stålorm, fasan, vipstjert, bogfinke, musvåge, oliebil, firben, sommerfugle, natsværmere, flagermus, ugler og mange flere.

Der er mange planter, skovfyr, birk, eg, hæg, timian, slåen, gyvel, lyng, rødgran og flere græsarter.

Man kan blive ved med at finde nye ting at kigge på, og ingen har vist set det hele.

HYTTEUDVALGET PÅ HYLKEDAM

I hele Hylkedams levetid har der været et hytteudvalg, som tog sig af Hylkedams daglige drift. Hytteudvalget har altid bestået af aktive eller fratrådte ledere, rådsmedlemmer eller Gildebrødre. Mange af dem er personer, som er kendt i andre spejdersammenhænge og alle har gjort hvad de kunne, for at gøre Hylkedam til et attraktivt sted at holde sommerlejr, kursus eller weekendtur.

Nogle af hytteudvalgets opgaver er at holde skoven og lejrpladserne vedlige og det er efterhånden en omfattende maskinpark, der skal til for at det kan lade sig gøre. Hytteudvalget skal også tage sig af eftersyn af

hytte og lejrpladser, når der har været lejere. Det kan være en chokerende oplevelse at komme derned, når enkelte lejere ikke helt ved, hvad der menes med at man laver slutrengøring, inden man rejser hjem. Vi har i nogle tilfælde været 4-5 medlemmer dernede i 6-7 timer, for at rydde op efter nogle af de værste.

INSPEKTØRER

Før i tiden var der ansat en inspektør, til at tage sig af disse opgaver for et mindre beløb, men desværre er den ordning forsvundet og vi må nu selv klare sagerne. Der har i alt været ansat 4 inspektører i tidens løb.

Den første inspektør, Hr. Rasmussen, mødte vi altid med sin hund og stok på vej over grunden. At det var Hylkedams opsynsmand var alle klar over, for han havde altid sin kasket på hvorpå der med store messingbogstaver stod "OPSYN". Hr. Rasmussen boede på Hørkærvej, hvor også de 2 efterfølgende inspektører har boet.

Den anden, Hr. Mortensen var gift med en finne og havde derfor bygget en badstue, helt efter finske forskrifter og mange lørdagsaftener er gået med at tage bad efter dagens opgaver, i badstuen. Det var her, vi for alvor fik afprøvet finsk badstue med birkeris, at rulle sig i sneen eller i mangel af sne at dykke ned i en 200 liters tromle fyldt med vand, for at blive kølet ned efter de 100 grader i badstuen. Sommetider måtte vi lige hugge isen væk på overfladen inden.

Den tredje inspektør var Inge Jensen som stadig bor på Hørkærvej med sin mand.

Den fjerde og sidste var Helge Jørgensen, der tidligere havde boet i Odense. Her havde han blandt andet været Divisionschef. Helge boede nær Ejby, men kom altid kørende til Hylkedam på sin knallert når lejere ankom og igen når de rejste. Helge var en meget bestemt herre, og

kunne ved sin tilstedeværelse, sørge for at lejerne ikke rejste før alt var i orden.

FREMTIDEN

Under alle omstændigheder har det altid været hyggeligt og muntert, at mødes til opgaverne i hytteudvalget og vi må håbe, at vi også fremover kan finde nye folk, til at tage over, når de ældre falder fra.

Hvordan fremtiden i øvrigt vil forme sig, kan ingen af os forudsige. Vi håber blot at Hylkedam vil give fremtidens spejdere mulighed for gode oplevelser i vores natur.

KILDEANGIVELSER

Grevens fejde: www.Danmarkshistorien.dk

Landboreformerne: Undervisningsmateriale fra Frilandsmuseets skolestue, 1988

Gilwellhytten gennem 25 år: Udgivet af Det Danske Spejderkorps, 1959

Om genstande hjembragt fra ekspeditioner: Brev fra Torben Wolff til Erik Egetoft, 14. september 1994

Hylkedams tilblivelseshistorie: Fotomappe fra Svend Buhl, 1947-1949

Andelsbrev for Hylkedam indeholdende Svend Buhls "En vandretur til Hylkedam": Andelsbrev nr. 67 ca. 1946-1947

BILLEDER:

Allan Bo Rasmussen
Henning Egetoft
Erik Egetoft
Svend Buhl
Lauge Elgaard
Torben Egetoft
Tim Lund Jensen